

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
ГОЛОВНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ЮСТИЦІЇ
У ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

вул. Мудрого Ярослава, 16, м. Харків, 61002, тел. 751-81-68, факс 751-81-72, info@kh.minjust.gov.ua
код ЄДРПОУ: 34859512

З метою роз'яснення основних напрямлень правопросвітницького проекту «Я МАЮ ПРАВО!» для студентів та працівників Вашого Коледжу, Управління державної реєстрації Головного територіального управління юстиції у Харківській області надає інформацію наступного змісту:

«Новації у кримінально-правовому захисті жінок від насильства.»

Зараз проблема захисту жінок від усіх форм насильства є найголовнішою проблемою в усьому світі, бо фізичне, психологічне здоров'я жінки – це здорове майбутнє її дітей. Тому завданням не тільки нашої держави, а всього нашого суспільства є створення належних умов для гендерної рівності чоловіків та жінок, забезпечення захисту прав жінки у всіх сферах її життя, охорони її фізичного, психічного здоров'я від протиправних посягань.

За останні три десятиліття набуло поширення насильство щодо жінок, включаючи домашнє насильство. У доповіді Уповноваженої Верховної Ради України з питань прав людини Людмили Денісової зазначається, що кожна третя жінка у світі хоч раз страждала від фізичного, психологічного, економічного чи сексуального насильства, що є загрозою для її життя та здоров'я, а також для життя та здоров'я її дітей.

Проблема домашнього насильства та питання запобігання вчиненню насильницьких дій у будь-якій формі по відношенню до жінок знаходиться у фокусі уваги міжнародної спільноти протягом останніх десятиліть. Дії міжнародного співтовариства спрямовані на протидію поширенню проблемі насильства щодо жінок знайшло своє відображення у міжнародному праві. Так було здійснено кілька значних кроків, серед яких: ухвалення Конвенції Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок в 1979 р., Декларації ООН про викорінення насильства щодо жінок в 1993 р.; Міжамериканської конвенції про запобігання, покарання і викорінення насильства щодо жінок в 1994 р., і це лише деякі з них. Рада Європи також ухвалила низку рішень і дій, спрямованих на вирішення проблеми насильства щодо жінок, в першу чергу, План дій від 1995 р., Рекомендацію Комітету міністрів державам-членам Ради Європи про захист жінок від насильства від 2002 р. і, нарешті, Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та

боротьбу з цими явищами, також відому як Стамбульська конвенція. Фактично, Стамбульська конвенція (CETS №210) від 11.05.2011 є найбільш повним і далекосяжним документом у цій галузі, оскільки у ній поєднано кращі світові стандарти та практики. Стамбульська конвенція набула чинності 1 серпня 2014 р. після її ратифікації 10 державами.

Рада Європи, приймаючи Стамбульську конвенцію, зазначила у преамбулі до неї, як одними із причин прийняття даної Конвенції осудження всі форми насильства стосовно жінок і домашнього насильства; а також визнання того факту, що насильство стосовно жінок є проявом історично нерівного співвідношення сил між жінками та чоловіками, яке призвело до домінування над жінками та дискримінації жінок чоловіками та до недопущення повноцінної емансипації жінок; визнання існуючого становища, що жінки й дівчата часто піддаються тяжким формам насильства, як-от: домашньому насильству, сексуальним домаганням, зґвалтуванню, примусовому шлюбові, злочинам, учиненим в ім'я так званої «честі», та каліцтву геніталій, що становить тяжке порушення прав людини стосовно жінок і дівчат і є головною перешкодою для досягнення рівності між жінками та чоловіками.

З метою удосконалення кримінального та кримінального процесуального законодавства України з метою протидії та попередженню насильства стосовно жінок та домашнього насильства був прийнятий та 11 січня цього року набув чинності Закон України “Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами” від 06.12.2017 року №2227-VIII (далі – Закон).

Вказаний Закон відтворює сучасний погляд на права людини, який передбачає розуміння того, що боротьба з насильством стосовно дітей та жінок є обов'язком держави.

Згідно із нормами даного Закону вперше встановлюється кримінальна відповідальність за секс з малолітніми незалежно від їх згоди.

Також Кримінальний кодекс України (далі – КК) доповнено ст.126⁻¹, у якій закріплюється кримінальна відповідальність за вчинення домашнього насильства. Під «домашнім насильством» розуміється умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи.

Новацією є запровадження кримінальної відповідальності за примушування до шлюбу (ст.151⁻² КК). Аналізуючи дану статтю, слід зазначити, що на сьогоднішній день, під примушуванням до шлюбу розуміються наступні злочинні дії, а саме: примушування особи до вступу в шлюб або до продовження примусово укладеного шлюбу, або до вступу у

співжиття без укладання шлюбу, або до продовження такого співжиття, або спонукання з цією метою особи до переміщення на територію іншої держави, ніж та, в якій вона проживає. Вчинення подібних кримінально-караних діянь карається арештом на строк до шести місяців або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк.

Стаття 152 (зґвалтування) та стаття 153 (сексуальне насильство) КК викладані у нових редакціях. Від тепер дається нове визначення тим діям сексуального характеру, які визнаються зґвалтуванням. За вчинення зґвалтування передбачена кримінальна відповідальність у вигляді позбавлення волі на строк від трьох до п'яти років. Новими кваліфікуючими складами злочину є вчинення зґвалтування щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, або щодо особи у зв'язку з виконанням цією особою службового, професійного чи громадського обов'язку, або щодо жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності, а також дії сексуального характеру, які вчинені щодо особи, яка не досягла чотирнадцяти років, незалежно від її добровільної згоди. Згода вважається добровільною, якщо вона є результатом вільного волевиявлення особи, з урахуванням супутніх обставин.

Новацією у кримінальному законодавстві є нова редакція ст.153 КК, у якій криміналізовано таке діяння, як сексуальне насильство. Відповідно до нової редакції даної статті вчинення будь-яких насильницьких дій сексуального характеру без добровільної згоди потерпілої особи (сексуальне насильство) карається позбавленням волі на строк до п'яти років. Раніше склад злочину передбачений даною статтею передбачав насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом, обов'язковими умовами складу злочину були такі умови, як: застосування фізичного насильства, погрози його застосування або використання безпорадного стану потерпілої особи. Порівнюючи нову та колишню редакції даної статті КК слід вказати на більш широке розуміння насильницьких дій сексуального характеру в новій редакції ст.153 КК, а також на розширення об'єктивної сторони даного сексуального злочину, якщо раніше було необхідно застосування фізичного насильства або його погрози, тепер достатньо відсутність добровільної згоди потерпілої особи.

Таким чином, аналізуючи вищенаведене, слід зазначити, що змінилось поняття сексуального насильства і тепер вирішальним стає концепція добровільної згоди на близькість. Прийнятий Верховною Радою України Закон сприяє унеможливленню дискримінації за ознакою статі та подоланню гендерно-зумовленого насильства як одного з проявів дискримінації.».

**Заступник начальника
головного територіального управління юстиції з
питань державної реєстрації – начальник
Управління державної реєстрації**

О.В. Тимошук